Eerste Kamer der Staten-Generaal 1

Vergaderjaar 2015–2016

34 401 Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 (tijdig realiseren doelstellingen Energieakkoord)

D

VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN[1]

Vastgesteld 11 maart 2016

Het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel geeft de commissie aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen en het stellen van de volgende vragen. De commissie verzoekt de regering de vragen uiterlijk maandag 14 maart 2016 te beantwoorden. Vertrouwende op een volledige en tijdige reactie achten de leden van de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel voldoende voorbereid.
De **PVV**-fractieleden hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel. Daarbij hebben zij de volgende vragen.

TenneT wordt schadeplichtig indien de opgewekte stroom van de windparken op zee niet aan land kan worden gebracht. Bij BARD1 Offshore, een groot windpark voor de kust van Duistland, heeft de levering van stroom geruime tijd stilgelegen, door storingen op het TenneT-netwerk. Dat park ligt overigens op 56 mijl van de kust. De beoogde parken voor de Nederlandse kust komen op minimaal 10 mijl. Berichten in de media spraken van 1,8 miljoen euro schade per dag. BARD1 is overigens slechts een park van 400 MW. Ook kwamen twee mensen bij de aanleg om het leven.
Is TenneT aansprakelijk gehouden of had het aansprakelijk gehouden kunnen worden voor deze of andere storingen en/of vertragingen bij de aanleg van een netwerk op zee, en wat is de hoogte van het bedrag dat de Nederlandse belastingbetaler als *Ultimate Benificiary Owner* heeft moeten betalen of waartoe het risico opliep?

Bij de aanleg van het offshorepark Riffgat, ook in Duitsland, was TenneT te laat met het opleveren van het netwerk. Daardoor moesten de molens op

[1] Samenstelling:
Ten Hoeve (OSF), Huijbregts-Schiedon (VVD), Koffeman (PvdD), Kuiper (CU),Schaap (VVD), Flierman (CDA), Ester (CU), Postema (PvdA), Van Strien (PVV), Vos (GL), Swagerman (VVD), Kok (PVV) *(vice-voorzitter)*, Bruijn (VVD), Gerkens (SP) *(voorzitter)*, Van Apeldoorn (SP), Atsma (CDA), Dercksen (PVV), Van Kesteren (CDA), Krikke (VVD), Meijer (SP), Pijlman (D66), Prast (D66), Van Rij (CDA), Van Rooijen (50PLUS), Schalk (SGP), Schnabel (D66), Verheijen (PvdA), Vreeman (PvdA).

kst-34401-D
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2016

diesel draaien, daar zij anders zouden wegroesten. Diesel is niet de brandstof met de minste CO_2-uitstoot. Is het uitgesloten dat ook de Nederlandse molens op diesel moeten draaien bij storingen of te late oplevering van het netwerk?

Het ging in Duitsland zo ernstig mis dat men in de Bondsdag zelfs een «TenneT-wet» heeft aangenomen. Een wet die bepaalt dat het aansprakelijkheidsrisico bij de aanleg wordt beperkt tot 110 miljoen euro per jaar. Is dit niet een indicatie dat men in Duitsland de risico's onbeheersbaar acht? In de memorie van toelichting staat dat het Duitse kader als voorbeeld is gebruikt. Kan de regering dan uitsluiten dat ook een dergelijke wet aan het Nederlands parlement moet worden voorgelegd om daarmee TenneT of wellicht een ander bedrijf te laten overleven?

Woordvoerder Jeroen Brouwers van TenneT zei over de «TenneT-wet» in Duitsland eind 2012: »De Duitse regering heeft ingezien dat de aansprakelijkheidsrisico's die netwerkbedrijven nu lopen te groot en onvoorspelbaar zijn om de noodzakelijke private investeerders aan te trekken. Met deze wet zou dat risico overzichtelijk worden». Staat hier niet met zoveel woorden: «Het aanleggen van een netwerk op zee is een hachelijke onderneming. Daar moeten de belastingbetalers maar voor opdraaien, want ondernemers zullen dat niet doen zonder afbakening van de risico's.»?

Indien TenneT schadevergoedingen zal moeten betalen, en die kunnen fors zijn, hoe gaat de regering dan haar doelstelling om te komen tot 40% kostenreductie halen?

Nu het duidelijk wordt dat de Energiewende in Duitsland afstevent op een faliekante mislukking, oordeelde nota bene de SPD-Minister van Economische Zaken dat «verdere uitbouw van windenergie op land, economisch onzinnig is». Met name vanwege de ongebreidelde stromen subsidie die voor vele Duitsers elektriciteit onbetaalbaar maken. Als zelfs al een sociaaldemocraat tot deze conclusies komt, zou het dan niet tijd worden dat de regering poolshoogte gaat nemen in Duitsland alvorens ook Nederland in deze misère te storten?

Vanwege het onvermogen om grootschalig energie op te slaan, is balanshandhaving van essentieel belang voor het netwerk. Windenergie zorgt voor grote onbalans. Het aantal ingrepen van TenneT om de balans te handhaven, zijn dan ook geëxplodeerd de afgelopen jaren, met name om het hoofd te bieden aan de wisselvallige windenergie uit Duitsland. Polen en Tsjechië hebben intussen «stroomblockers» geplaatst om de wisselvallige Duitse windenergie tegen te houden. Met het aanleggen van windparken op de Nederlandse zee en op land wordt die onbalans alleen maar groter en daarmee het risico op uitval. Overweegt de Nederlandse regering ook om de wisselvallige windenergie uit Duitsland te blokkeren, nu het in de lijn der verwachting ligt dat met de toename van de wisselvallige Nederlandse windenergie TenneT al voldoende inspanningen moet verrichten om ons eigen netwerk in balans te houden?

Vanwege de bovengenoemde problematiek hebben eigenaren van windturbines in het Verenigd Koninkrijk subsidies gekregen om geen stroom te produceren. De vergelijking is gerechtvaardigd daar in het Verenigd Koninkrijk het aandeel windenergie binnen het elektriciteitsverbruik vergelijkbaar is met dat waarin het Energieakkoord voorziet. Kan de regering garanderen dat producenten van windenergie geen subsidie krijgen voor het niet-leveren van wisselvallige stroom? En als daarmee uitval van het netwerk kan of moet worden voorkomen?

De regering heeft aangegeven dat windenergie op zee tussen de 12 en 18 miljard euro aan zuur verdiend Nederlands belastinggeld gaat kosten. Is het juist dat met de huidige energieprijzen het maximaal toegezegde bedrag van 18 miljard euro zal moeten worden uitbetaald?

Tennet wordt aangewezen als netbeheerder van het net op zee. Zij krijgen daarvoor miljarden aan subsidie. Desgevraagd stelde de regering dat TenneT op haar beurt onderdelen zou gaan uit- en aanbesteden. Wordt TenneT daarmee slechts een regisseur van de aanleg? In hoeverre schuift TenneT dan de verantwoordelijkheden en aansprakelijkheden door die zij zelf (lees: de belastingbetaler) heeft? Worden derden dan schadeplichtig jegens TenneT? Zo nee, waarom niet?

Waarom wordt het door TenneT bedachte netwerk op zee niet in zijn geheel aanbesteed? Waarom zou deelaanbesteding, zoals de Minister in de debatten heeft aangegeven, leiden tot kostenreductie en een volledige aanbesteding niet? Na oplevering zou dan het netwerk aan TenneT kunnen worden overgedragen. Daarmee zou tevens het probleem van ongeoorloofde staatssteun worden vermeden, alsook het risico voor de belastingbetaler om via TenneT schadevergoedingen te moeten betalen aan de windparkexploitanten.

In de memorie van toelichting wordt vermeld dat de totstandkoming van de wet STROOM was ingericht als een open en interactief proces, met inbreng van burgers en organisaties. Intussen ligt er bij het *compliance committee* van de Verenigde Naties een klacht gebaseerd op het Verdrag van Aarhus dat het tegenovergestelde beweert ter zake de besluitvorming omtrent windmolens. Gedeputeerden in Drenthe zijn hoofdelijk aansprakelijk gesteld vanwege het democratisch tekort. Realiseert de regering zich dat ook op dit dossier zeer vele burgers dit democratisch tekort ervaren daar waar zij strijden voor het behoud van hun landschap, gezondheid en leefomgeving?

ECN concludeert dat gecoördineerde aansluiting van windparken op zee door TenneT naar alle waarschijnlijkheid leidt tot lagere maatschappelijke kosten dan individuele aansluitingen, aldus de memorie van toelichting. Dat klinkt weinig overtuigend als daarmee 40% kostenreductie moet worden gerealiseerd. In de Bayesiaanse benadering van statistische kansopvatting is een kans, een waarschijnlijkheid, een subjectief begrip waarmee de mate van iemands persoonlijke overtuiging wordt aangegeven. Het kan toch niet zo zijn dat de regering 3 miljard euro inboekt als kostenreductie op basis van een waarschijnlijkheid?

Zij die regelmatig langs windmolenparken rijden dan wel in de nabijheid ervan wonen, stellen vast dat een significant deel van die molens niet draait als andere molens wel draaien. Los van het feit dat windmolens slechts een zeer beperkt deel van het nominaal opgestelde vermogen leveren: zijn er statistieken beschikbaar die aangeven hoe vaak windmolens stilstaan vanwege onderhoud, defecten of reparaties en hoe verhoudt zich dat tot de door TenneT te betalen schadevergoedingen bij te late oplevering van het netwerk, die namelijk afhankelijk zijn van het operationeel zijn van de windparken? Hoe wordt dat gecontroleerd?

Schadevergoedingen die TenneT moet betalen, mag TenneT bij de «toegestane inkomsten» betrekken, oftewel doorberekenen. Behalve bij grove nalatigheid, dan dient TenneT de lasten zelf te dragen tot een maximumbedrag van 10 miljoen euro per jaar. Wie draait op voor boetes boven de 10 miljoen euro?

Maakt het veel uit of de belastingbetaler betaalt als aandeelhouder van TenneT of als afnemer van subsidie-energie?
Komt de subsidie die TenneT krijgt voor onderhavige projecten nog bovenop de 22 miljard euro die TenneT gaat uitgeven om het netwerk aan te passen voor wisselvallige onbetrouwbare windenergie, zoals deze week via de pers naar buiten is gebracht?

De stroomopbrengst van windmolens loopt per jaar terug tot zo'n 16% per decennium. Uit onderzoek van de ruwe data blijkt dat de opbrengst bij grote parken sneller achteruit gaat dan bij kleine parken. In Denemarken daalde bij een windpark op zee de opbrengst zelfs van 39% (van het nominaal opgestelde vermogen) in het eerste jaar tot 15% in jaar tien. De windparkexploitanten hebben er belang bij om de molens ook na de subsidieperiode zo lang mogelijk te laten staan, ook al zullen zij via het peperdure door TenneT aangelegde netwerk nog nauwelijks stroom leveren. Nu dienen de exploitanten een bankgarantie te stellen om de kosten te dekken voor het verwijderen van de molens, maar hoe wordt het moment bepaald om de molens te verwijderen en de kustgemeenten hun vrije uitzicht op de natuur weer terug te geven?

Met hoeveel graden gaat de wereldwijde temperatuur dalen of minder stijgen door de betrokken windparken op zee en deze wet?

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken zien de antwoorden van de regering met belangstelling tegemoet.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Gerkens

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
De Boer